

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อความหมายที่แสดงความรู้สึกนึกคิดให้เข้าใจซึ่งกันและกัน บุคคลใดมีความสามารถในการใช้ภาษาได้ก็ย่อมสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ทักษะทางภาษาประกอบด้วยทักษะทางการฟัง ทักษะทางการพูด ทักษะทางการอ่านและทักษะทางการเขียน ซึ่งสามารถแบ่งทักษะทั้ง 4 ออกตามลักษณะการสื่อสารได้เป็น 2 ภาค คือ ภาครับ ได้แก่ทักษะการฟังและการอ่านซึ่งจัดเป็นการรับรู้ความหมาย ภาคแสดง ได้แก่การพูดและการเขียนซึ่งเป็นวิธีการที่บุคคลต้องแสดงออก (พจนานีย์ วิริยะสุนทรภาพร, 2530 : 1) ในกระบวนการทักษะทางภาษาทั้งหมด ทักษะการฟังเป็นทักษะที่มีความสำคัญยิ่งเพราะเป็นทักษะที่ใช้ในชีวิตประจำวัน (บันลือ พฤกษ์วัน, 2522 : 39) โดยเฉพาะนักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นนี้ทักษะการฟังเป็นทักษะเบื้องต้นที่จะใช้เป็นพื้นฐานในการใช้ทักษะด้านอื่น ๆ ต่อไป จากการวิเคราะห์พบว่า ในวันหนึ่ง ๆ คนเราใช้เวลาในการฟังร้อยละ 45 พูดร้อยละ 30 อ่านหนังสือร้อยละ 16 และเขียนหนังสือร้อยละ 9 (วิจิตร อาวะกุล, 2524 : 71) ในการเรียนภาษาไทยพบว่านักเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่ในการฟังมากกว่าอย่างอื่น คือ ฟังร้อยละ 48 พูดร้อยละ 23 อ่านร้อยละ 16 และเขียนร้อยละ 13 (ฐปะนีย์ นาครทรรพ และประภาศรี สีอำไพ, 2520 : 7) นอกจากนั้นวิทธี และไซส์มอร์ (รัตนว ศิริพานิช, 2507 : 1 อ้างอิงมาจาก Witty and Sizemore, 1958 : 543-552) ได้รวบรวมเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าเรื่องการฟังพบว่า ในชีวิตประจำวันทั้งผู้ใหญ่และเด็กใช้เวลาในการฟังมากกว่าทักษะอย่างอื่น นอกจากนี้บุคคลทั้งสองยังอ้างถึงผลการค้นคว้าของแรนกิน (Rankin) เกี่ยวกับการใช้ทักษะทางภาษา ซึ่งค้นพบว่าในชีวิตประจำวันผู้ใหญ่ใช้ทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนลดหลั่นกันเป็นจำนวนร้อยละ 42 32 15 และ 11 ตามลำดับ

ผะอบ โปษะกฤษณะ (2526 : 133) กล่าวสรุปถึงความสำคัญของการฟังว่า การฟังเป็นทักษะเริ่มแรกของมนุษย์ มนุษย์สื่อความหมายให้เข้าใจกันโดยการฟังตั้งแต่ยังไม่มี การพิมพ์หนังสือ การฟังจึงเป็นจุดเริ่มก่อให้เกิดปัญญา เป็นปัจจัยสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ การฟังเป็นกระบวนการที่ต้องใช้สติปัญญาและประสบการณ์ การฝึกทักษะการฟังนอกจากจะช่วย ใหญ่ฟังใคร่บประโยชน์เต็มทีจากสิ่งที่ฟังแล้วยังช่วยในด้านกาพูด การอ่าน และการเขียนให้ดีขึ้นด้วย ในระดับประถมศึกษาครูอาจฝึกการฟังควบคู่ไปกับการพูดเพราะทั้งสองกิจกรรมนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด (บันลือ พฤษะวัน, 2522 : 39) ศศิธร ธันธิธรางกูร (2520 : 43) ศึกษาพัฒนาการของความสามารถในการฟังและความสามารถในการอ่าน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 283 คน พบว่าความสามารถในการฟังมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพนฟิลด์ และ มาราสคูโล (Penfield and Marascuilo, 1972 : 220-224) ได้ทำการทดลองฝึกทักษะการฟังเพื่อสื่อความหมายไปถึงการอ่าน การพูด และการเขียนของนักเรียน เกรด 3 พบว่าการฝึกทักษะการฟังให้ผลดีต่อการอ่าน การพูด และการเขียน ส่วน ฮอลโล (Hollow, 1955 : 158-161) ศึกษาเกี่ยวกับความเข้าใจในการฟังของนักเรียนเกรด 5 จำนวน 602 คน จาก 16 โรงเรียน พบว่าความสามารถในการฟังของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับความสามารถทางวิชาการ และ เมอร์ฟี (Murphy, 1963 : 23) พบว่าความสามารถทางการฟังมีความสัมพันธ์กับวิชาภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ โดยศึกษากับนักเรียนเกรด 9 ถึง 11 จำนวน 317 คน จากผลการวิจัยที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าความสามารถในการฟังมีความสำคัญต่อการเรียนภาษาและความสามารถทางวิชาการ ถ้านักเรียนมีความสามารถทางการฟังสูงมีแนวโน้มที่จะประสบผลสำเร็จในการเรียนวิชาอื่น ๆ ด้วย

แม้ว่าการฟังจะมีความสำคัญดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่การเรียนการสอนในปัจจุบัน ครูผู้สอนมักจะละเลยการสอนทักษะการฟัง ดังที่ ปรีชา ช่างขวัญยืน (2525 : 19) ได้เสนอความเห็นโดยสรุปว่า การที่เราไม่สนใจในเรื่องการฟังเท่ากับการพูดหรือการเขียน เพราะเชื่อว่าการเขียนหรือการพูดถ้าไม่ถูกต้องรัดกุมจะทำให้คนอื่นไม่เข้าใจหรือเข้าใจผิดได้

จึงพยายามสอนการเขียนหรือการพูดมากที่สุด ถือว่าความเข้าใจของคนอ่านหรือคนฟังอยู่ที่ความสามารถของคนเขียนหรือคนพูดซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิด เพราะถึงแม้ผู้พูดจะพูดอย่างแจ่มแจ้งรัดกุมและถูกต้อง ผู้ฟังอาจไม่เข้าใจให้หากมีอุปสรรคภายในหรือภายนอกผู้ฟังเกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อเขียนของแบลงเคนชิพ (Blankenship, 1982 : 4) ที่กล่าวว่าการสอนของครูนั้นมีถึงร้อยละ 71 ที่ละเลยการสอนฟัง ครูร้อยละ 29 เท่านั้นที่สอนการฟังให้แก่

นักเรียน วิลท์ (Burns and Broman, 1983 : 113 citing Wilt, 1950 :

626-636) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความคิดเห็นในเรื่องความสำคัญในการฟัง โดยส่งแบบสอบถามไปยังครูที่สอนชั้นประถมศึกษาทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อสำรวจความคิดเห็นของครูเหล่านั้นว่าเด็กระดับประถมศึกษาใช้เวลาในการฟังวันละเท่าไร จากการสำรวจให้ครูกะประมาณ (estimate) เวลาในการใช้ทักษะทางภาษาของนักเรียน ปรากฏว่าครูทั้งหมด 1,452 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของครูทั่วประเทศทั้ง 48 รัฐ เห็นว่านักเรียนใช้เวลาในการอ่านมากที่สุด รองลงมาคือ ฟัง พูด และเขียนตามลำดับ ครูกะประมาณว่านักเรียนใช้เวลาในการฟังวันละ 74.3 นาทีต่อวัน แต่จากการที่วิลท์ไปสังเกตเองพบว่านักเรียนเกรด 1-7 ใช้เวลาที่โรงเรียนทั้งหมด 300 นาทีในหนึ่งวัน วิลท์ใช้เวลาในการสังเกต 270 นาที พบว่านักเรียนใช้เวลาในการฟังถึง 158 นาที ซึ่งเท่ากับร้อยละ 57.5 และจากการที่พจนีย์ วิริยะสุนทรพร (2530 : 3) ได้สัมภาษณ์ครูสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด จำนวน 15 คน ครูทุกคนให้ความเห็นว่าการฟังเป็นทักษะที่สอนยากเพราะขาดเทคนิควิธีสอนและอุปกรณ์ที่จะใช้สอน ทั้งยังเป็นทักษะที่วัดผลยาก จึงมุ่งสอนเฉพาะการอ่านและการเขียนเพราะเป็นทักษะที่วัดผลได้ง่ายและครูก็มีอุปกรณ์ในการสอนมาก

การฟังเป็นพฤติกรรมที่สามารถฝึกฝนได้เช่นเดียวกับการเขียน การอ่าน และการพูด (ผะอบ โปษะกฤษณะ, 2522 : 21) และจำเป็นจะต้องมีการฝึก เพราะถ้าเยาวชนของชาติ รู้จักฟังให้เป็น รู้จักเก็บสาระประโยชน์ความรู้และข้อคิดจากการฟังนำมาเป็นข้อมูลในการพิจารณาตัดสินใจก็จะทำให้ประเทศชาติพัฒนาเจริญก้าวหน้าไปด้วยดี แต่ถ้าไม่ได้รับการฝึกเมื่อเด็กโตเป็นผู้ใหญ่จะฟังไม่เป็น ไม่รู้จักเก็บสาระสำคัญเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจให้ถูกต้อง จึงนับว่าการฝึกทักษะการฟังเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเด็กระดับอนุบาลและระดับประถมศึกษา เพราะเป็นวัยเริ่มเรียน สมิท (Smith, 1973 : 64) ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกการฟังว่า

1. เด็กชั้นประถมศึกษาเรียนรู้รายละเอียดต่าง ๆ โดยการฟัง ถ้าฝึกการฟังโดยตรงก็จะเป็นการพัฒนาคุณภาพของการเรียน
2. เด็กตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนรู้โดยตรงจากการฟังดีกว่าการอ่าน เพราะเด็กในระดับชั้นต้น ๆ นี้ทักษะการอ่านยังไม่ได้
3. การฟังเป็นวิธีการที่สำคัญสำหรับเด็กเรียนซ้ำ แต่เด็กเรียนซ้ำมิได้หมายความว่า จะคอยในการฟังไปควย

การฟังเป็นทักษะที่สามารถสอนด้วยวิธีการที่เป็นลำดับขั้นตอน (Tutolo, 1977 : 262) และสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นตามลำดับ โดยอาศัยเวลา ความอดทน การฝึกฝน และการสังเกต (พจนีย์ วิริยะสุนทรภาพร, 2530 : 17 อ้างอิงมาจาก ธีรยุทธ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา, 2528 : 21) การที่ครูบางคนคิดว่าการฟังพัฒนาไปตามธรรมชาติ ไม่จำเป็นต้องมีการสอนนั้น เบอร์นส์และโบรแมน (Burns and Broman, 1983 : 116) ให้ความเห็นว่าความคิดนี้ควรได้รับการพัฒนาให้เข้าใจเสียใหม่ให้ถูกต้อง จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับแบบฝึกทักษะการฟัง พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการฝึกทักษะการฟัง มีผลสัมฤทธิ์ทางการฟังสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (พรทิพย์ บุษราณรงค์, 2523) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริกุล วงศ์วิจิตรศิลป์ (2525) สุจิตรา ศรีนวล (2526) และ เสน่ห์ ศิริสวัสดิ์ (2526) ซึ่งศึกษากับกลุ่มระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามลำดับ

จากเอกสารการวิจัยที่ได้นำเสนอมานั้นจะเห็นได้ว่า ทักษะการฟังมีความสำคัญยิ่งเป็นอันดับหนึ่งในทักษะทั้งสี่ทางการใช้ภาษา ซึ่งน่าจะได้รับการฝึกให้มากเพื่อประโยชน์ทางการเรียนภาษาและการใช้ทักษะอื่น ๆ พรณี ชูทัย (2522 : 221) ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า "หลักการจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลดี ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนมีความตื่นตัวในบทเรียนที่สอน จัดสภาพการเรียนการสอนให้น่าสนใจโดยอาศัยสิ่งเร้าที่มีความหมาย มีความแปลกใหม่ และมีความเข้มข้น ทั้งในด้านเนื้อหาของบทเรียน อุปกรณ์การสอนและกิจกรรม" กิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยเราให้นักเรียนเพิ่มความสนใจได้แก่ การนำนิทานมาใช้ในการฝึกทักษะการฟัง เพราะนิทานเป็นเรื่องราวที่คนชอบไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ นิทานมีคุณสมบัติหลายอย่างที่ดึงดูดความสนใจของมนุษย์ตลอดมาได้ทุกยุคทุกสมัย เป็นเรื่องที่มีการขึ้นต้น คำเป็นเรื่อง และลงท้าย มีความ

สมบูรณ์ในตัวของมันเอง มีความเคลื่อนไหวต่อเนื่องกันชวนให้ติดตามและใคร่รู้ต่อไปทุกกระยะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2529 : 17)

ในหลักสูตรวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ ให้นักเรียนมีพัฒนาการและทักษะทางด้านภาษา ในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ตลอดจนมุ่งเน้นด้านการปลูกฝังคุณธรรม ถ่ายทอดประสบการณ์และสร้างแบบฉบับความประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2520 : 1) ดังนั้นแผนการสอนภาษาไทยจึงกำหนดให้ใช้นิทานเพื่อสอนและฝึกการฟังสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา นิทานช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านภาษาอันเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ทั้งนี้เพราะภาษาช่วยให้คนเราสามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของตนสู่ผู้อื่นและรับความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น เช่น การเล่าเรื่อง การสนทนา การพูดแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ การแสดงท่าทางประกอบ การพูด แสดงบทบาทสมมติ การเล่นละครและกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา นอกจากนี้นิทานยังช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางภาษา ความคิดเห็น และจินตนาการ ตลอดจนฝึกให้เป็นนักฟังที่ดี (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2522 : 80-81)

จากเอกสารที่เสนอมายังคนทำให้ทราบว่าผู้ฟังได้รับประโยชน์จากการฟังนิทานหลายด้าน และสิ่งสำคัญที่ผู้เล่านิทานต้องการคือให้ผู้ฟังมีความสามารถในการจำเรื่องที่ได้ฟังผ่านไป ชวาล แพร่ตฤณ (2520 : 11) ให้ความหมายว่า ความจำคือความสามารถของสมองที่จะเก็บรักษาตัวความรู้และประสบการณ์ทั้งปวงที่ตนรู้เห็น ไม่ว่าจะเป็นการเก็บไว้ชั่วคราวหรือถาวรก็ตาม สเวนอดามส์ (Adams, 1967 : 9) ให้ความหมายว่า ความจำคือการคงไว้ซึ่งผลการเรียน หรือความสามารถที่จะระลึกได้ต่อสิ่งเราที่เคยเรียนหรือมีประสบการณ์การรับรู้มาแล้วหลังจากไต่ทอดทิ้งไว้ชั่วระยะหนึ่ง ความจำและการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด กล่าวคือในการศึกษาเรื่องการเรียนรู้ เมื่อให้ผู้เรียนกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วดูผลการกระทำนั้นว่าได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนไปอย่างไรบ้าง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้คือคำจำกัดความของคำว่า "การเรียนรู้" และในการประเมินผลว่ามี การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นแล้วหรือยังหรือการเปลี่ยนแปลงเป็นไปมากน้อยเพียงใด ถ้าประเมินผลทันทีที่ผู้เรียนทำสิ่งที่เราต้องการให้ทำเสร็จ ผลที่ได้คือผลการเรียนรู้ แต่ถ้าวางเวลาว่างเลยไประยะหนึ่ง อาจเป็น 2 นาที

5 นาที หรือหลาย ๆ วันแล้วคอยประเมินผล การเปลี่ยนแปลงที่ได้คือผลของการเรียนรู้และความจำ (ประสาธ อิศรปริศา, 2522 : 137) การจดจำเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เรียนรู้มา มีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตและการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ในการเรียนการสอน ควรสอนให้นักเรียนรู้จักจำ เนื้อหาที่เรียนอย่างถูกต้อง ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนได้ผลดียิ่งขึ้น (พงษ์จันทร์ อยู่เป็นสุข, 2525 : 25 อ้างอิงมาจาก เสาวณีย์ คุณาวัดนาวุฒิ, 2517 : 74) ดังนั้นการที่จะได้ประโยชน์จากการฟังอย่างเต็มที่ผู้ฟังจะต้องมีความสามารถในการจดจำ เนื้อหาที่ฟังได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่าการฝึกทักษะการฟังรูปแบบใดจะส่งผลต่อความสามารถในการฟังเรื่อง ว่านักเรียนรู้จักจำ เรื่องที่ฟังผ่านไปได้อีกน้อยเพียงใด

เนื่องจากการเล่านิทานเป็นการสื่อความหมายโดยภาษาซึ่งเป็นสัญลักษณ์ในการสื่อสาร ดังนั้น ผู้เล่าจึงต้องคำนึงว่าผู้ฟังจะเข้าใจและจับใจความเรื่องได้มากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะผู้ฟังซึ่งเป็นเด็กเล็ก ๆ จะเข้าใจภาษาและสำนวนแตกต่างจากผู้ใหญ่มาก (อรุณ ทอมเศรษฐี, 2520 : 12) การที่จะให้ผู้ฟังนิทานเข้าใจและจำ เรื่องได้ก็จึงควรใช้สื่อประกอบการเล่า และให้ผู้ฟังได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้เล่าหลังจากฟังนิทาน จากงานวิจัยของ สุนันทา จินดา (2529) ซึ่งใช้นิทานในการสอนการฟัง หลังจากฟังนิทานแล้วผู้วิจัยได้ให้นักเรียนฝึกทักษะการฟัง โดยกลุ่มหนึ่งตอบคำถามจากแบบฝึกหัด อีกกลุ่มหนึ่งฝึกโดยการถามตอบ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ฝึกทักษะการฟังโดยทำแบบฝึกหัดมีผลสัมฤทธิ์ทางทักษะการฟังสูงกว่านักเรียนที่ฝึกทักษะการฟังโดยการฟังนิทานแล้วถามตอบ ส่วนการวิจัยของ พงษ์จันทร์ อยู่เป็นสุข (2525) มีกิจกรรมประกอบการเล่านิทาน 4 รูปแบบคือ เล่านิทานและแสดงภาพประกอบ เล่านิทานและแสดงหุ่นประกอบ เล่านิทานและแสดงท่าทางประกอบ และเล่านิทานเพียงอย่างเดียว ผลการวิจัยพบว่า การเล่านิทานและแสดงท่าทางประกอบ ทำให้คะแนนความสามารถในการฟังและคะแนนความงกหนในการจำสูงกว่าการเล่านิทานเพียงอย่างเดียว แต่การเล่านิทานและแสดงท่าทางประกอบไม่แสดงผลแตกต่างกับการเล่านิทานประกอบภาพและการเล่านิทานประกอบหุ่น จากงานวิจัยที่นำเสนอมาชี้ให้เห็นว่าการนำสื่อมาประกอบในการฟังเรื่อง โดยให้ผู้ฟังได้ร่วมกิจกรรมหลังการฟังนั้นทำให้ผู้ฟังมีความสามารถในการฟังสูงกว่าการฟังเรื่อง เพียงอย่างเดียว

การฝึกทักษะการฟังโดยการฟังนิทานมีการฝึกอยู่หลายรูปแบบ ดังที่สมิทช์ รัตันสุวรรณ (2530 : 4 อ้างอิงมาจาก เรขา ทองสวัสดิ์, 2516 : 16 ; วาณี ฐานนวงศ์ธานี, 2521 : 72 ; พงษ์จันทร์ อยู่เป็นสุข, 2525 : 55; สมทรง แสงแก้ว, 2529 : 264-309 ; สุนันทา จินดา, 2529 : 3-4) ได้นำการฝึกทักษะการฟังโดยใช้นิทานในรูปแบบต่าง ๆ ไปใช้ตามลำดับคือ การฟังนิทานแล้วแสดงท่าทางประกอบ การฟังนิทานประกอบหุ่น การฟังนิทานประกอบภาพ การฟังเรื่องเพียงอย่างเดียว การฟังนิทานจากเทปบันทึกเสียง การฟังนิทานประกอบแผ่นใส การฟังนิทานประกอบภาพยนตร์ ภาพนิ่ง การเล่าให้ฟังโดยการแสดงละคร การฟังนิทานแล้วให้เด็กช่วยกันเล่า เรื่องหลังการฟัง การฟังนิทานแล้วตอบคำถาม จากแบบฝึกหัด การฟังนิทานแล้วตอบคำถามจากครู เป็นต้น สำหรับในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่า การฝึกทักษะการฟังรูปแบบใดที่จะทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความสามารถในการฟังที่ดีที่สุด จากการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาและการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งมีอายุเฉลี่ยประมาณ 8 ขวบ ตามโครงสร้างของความคิดและการเจริญเติบโตของเพียเจต์แล้ว เด็กจะเรียนรู้จากการกระทำได้มากที่สุด สิ่งที่เป็นนามธรรมจะเรียนรู้ได้ช้าและจะมีการคิดเหตุผลในส่วนที่เป็นธรรม (Piaget, 1969 : 173) ดังนั้นสิ่งที่เด็กเรียนรู้จากการกระทำด้วยตนเองย่อมส่งผลต่อการเรียนมากกว่าการเรียนที่ถ่ายทอดโดยใช้ภาษาเพียงอย่างเดียว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการฝึกทักษะการฟัง 3 รูปแบบ คือ ฟังนิทานแล้วช่วยกันเล่าเรื่อง ฟังนิทานแล้วแสดงท่าทางประกอบ และฟังนิทานโดยใช้ภาพประกอบแล้วเรียงภาพตามลำดับเหตุการณ์

การฝึกทักษะการฟังที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา คือ การฝึกทักษะการฟังโดยการฟังนิทานแล้วช่วยกันเล่าเรื่อง ซึ่งการเล่าเรื่องหลังการฟังช่วยให้ผู้เล่าจำเรื่องที่ฟังได้ดีขึ้น การที่จะให้จำเรื่องที่ฟังได้ก็จะต้องมีความตั้งใจในการฟังและจัดลำดับความคิดในสมองใหม่ให้เป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งจะสัมพันธ์กับการคิด การระลึกได้ การจำได้ และความคงทนในการจำ กระบวนการทั้งหมดนี้เป็นการพัฒนาความจำที่ดี (Tidyman, Smith, and Butterfield, 1969 : 84) เนลสัน (Slackman and Nelson, 1984 : 229 citing Nelson, 1978) กล่าวว่า เหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เด็กรับรู้จะไปจัดโครงสร้างอยู่ในสมอง ซึ่งสิ่งนั้นคือชนิดของโครงสร้างการจำเรื่อง (A Type of Schema) และการจัดโครงสร้างความจำในสมองของเด็กจะจัด

อยู่ในรูปของสคริปต์ (Scripts) สคริปต์คือโครงสร้างความจำในสมอง (Schema) ซึ่งประกอบด้วยเหตุการณ์ที่เรียงตามลำดับขั้นตอน (Slackman and Nelson, 1984 : 329 citing Nelson and Grundle, 1981) เด็กจะสามารถระลึกเรื่องได้โดยระลึกตามเหตุการณ์ของเรื่อง การให้เด็กเล่าเรื่องอีกครั้งหลังจากฟังเรื่องผ่านไปเป็นการทบทวนหรือฟื้นความจำ (Retrieval) สิ่งที่ฟังผ่านไปและเก็บเอาไว้ในลักษณะของการกระทำที่สังเกตได้ ซึ่งเป็นขั้นหนึ่งที่สำคัญในกระบวนการเรียนรู้ (Gagné, 1970 : 70-71) รัชนี ศรีไพรวรรณ (2516 : 37) เสนอแนะว่า หลังจากครูเล่านิทานจบแล้วควรเปิดโอกาสให้เด็กได้รวมมือในกิจกรรมด้วย โดยให้เด็กเล่าซ้ำ เพื่อเป็นการทบทวนเรื่องที่ได้ฟังผ่านไป ซึ่งเป็นการฝึกทักษะการฟังรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจึงใช้การฝึกทักษะการฟังโดยฟังนิทานแล้วช่วยกันเล่าเรื่องเป็นระดับหนึ่งของตัวแปรรูปแบบการฝึกทักษะการฟังในการวิจัยครั้งนี้

ในเรื่องของการฝึกทักษะการฟังโดยฟังนิทานแล้วแสดงท่าทางประกอบนั้น มีนักทฤษฎีเป็นจำนวนมาก เช่น เพียเจต์ วายกอทสกี (Pellegrini, 1985 : 107 citing Piaget, 1960, 1970 Vygotsky, 1967) มีความคิดเห็นตรงกันว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างภาษาท่าทาง (Symbolic Play) และการพัฒนาด้านความคิดของเด็ก การใช้ภาษาท่าทางของเด็กจะใช้ทั้งภาษาพูดและกิริยาท่าทางประกอบกัน เพื่อสื่อให้คนอื่นเข้าใจว่าเขากำลังทำท่าทางเป็นอะไรหรือเป็นใคร ได้มีข้อเสนอแนะว่าการให้เด็กฝึกพฤติกรรมทางภาษาไม่ว่าจะเป็นการฟังเรื่องแล้วให้เด็กจำเรื่องที่ฟังได้ หรือการพูดและแสดงท่าทางให้คนอื่นเข้าใจนั้น เป็นสิ่งจำเป็นมากในการสอนให้เกิดการเรียนรู้สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนและชั้นประถมศึกษาตอนต้น จากงานวิจัยของคาสเดน (Cazden, 1974 : 25-39) พบว่าการเปลี่ยนแปลงของเด็กโดยมีลักษณะทางภาษาหลายแบบมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษา ได้มีนักการศึกษาหลายท่านเช่น รัชนี ศรีไพรวรรณ (2526 : 37-41) ทิพย์สุภา นิลสินธ์ (2524 : 80-82) และ พงษ์จันทร์ อยู่เป็นสุข (2528) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่ากิจกรรมหลังการฟังนิทานอย่างหนึ่งที่ดีควรจะใช้ คือ การแสดงบทบาทอย่างตัวละครในนิทานเพื่อจะเป็นการทบทวนเรื่องที่เด็กได้ฟังมา และการที่เด็กต้องแสดงบทบาท

ตามตัวละคร เด็กจะต้องตั้งใจฟังเรื่องมากขึ้นจึงจะทราบบทบาทและอารมณ์ของตัวละครแต่ละตัว การทำท่าทางตามตัวละครเป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบเล่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของ เฟอร์ดริค เฟอร์เบล (Friedrich Forebel) (จินตนา หมูผึ้ง, 2525 : 6-13) ที่กล่าวว่าการเล่นของเด็กสำคัญมากเพราะเด็กจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดจากประสบการณ์การเล่น การเห็น และการสัมผัส ผู้วิจัยจึงได้ใช้การฝึกทักษะการฟังโดยให้ฟังนิทานแล้วแสดงท่าทางประกอบเป็นอีกระดับหนึ่งของตัวแปรรูปแบบการฝึกทักษะการฟัง

การฝึกทักษะการฟังโดยฟังนิทานใช้ภาพประกอบแล้วเรียงภาพตามลำดับเหตุการณ์ ภาพเป็นสื่อที่ผู้เรียนจะรับรู้ได้โดยผ่านประสาทสัมผัสทางตาหรือทางการมองเห็น จึงนับว่าภาพเป็นสื่อที่ทำให้เกิดการรับรู้และการเรียนรู้ที่สำคัญอย่างหนึ่งในจำนวนสื่ออื่น ๆ ที่รับรู้ได้ด้วยตา (ทนุ จุมพรม, 2529 : 1) คอมินิอัส (Comenius) นักการศึกษาสมัยกรีกเป็นคนที่นำภาพมาใช้ (Dale, 1957 : 58) ต่อมาได้มีผู้นำภาพมาใช้ประโยชน์ในการประกอบการเรียนการสอนในระดับต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง คุณสมบัติที่สำคัญของภาพ เช่น ช่วยให้เข้าใจความหมายของคำพูดได้ง่ายและเร็วขึ้น ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ช่วยสร้างบรรยากาศในห้องเรียนทำให้ผู้เรียนมีจุดสนใจร่วมกัน ช่วยส่งเสริมความสนใจเฉพาะของแต่ละบุคคลและช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ (Williams, 1968 : 4-17) ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน และสามารถนำภาพช่วยในการสรุปหรือทบทวนบทเรียนได้ (สมพงษ์ ศิริเจริญ และคนอื่น ๆ, 2506 : 62-65) แม้ว่าภาพจะมีคุณสมบัติที่สำคัญอยู่หลายประการ แต่การจะนำเอาภาพไปใช้ในการเรียนการสอน ลาเนอร์ (ทนุ จุมพรม, 2529 : 2 อ้างอิงมาจาก Lerner, 1968 : 3) พบว่า ลำพังภาพเองไม่ได้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเราอารมณ์ หรือเกิดความทรงจำที่ดีได้ ภาพจะมีคุณค่าต่อการเรียนการสอนก็ต่อเมื่อนำไปประกอบกับคำพูดหรืออธิบายควบคู่ไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ เดอ คีฟเฟอร์ และคอคเครน (De Kieffer & Cochran, 1950 : 78-80) ที่กล่าวว่า อุปกรณ์การสอนที่เหมาะสมซึ่งนำมาใช้เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ใดนั้น จะต้องมียุทธวิธีประกอบที่สำคัญสองประการ คือ เป็นวัสดุอุปกรณ์ที่จะสอนให้นักเรียนได้ฟังกับวัสดุอุปกรณ์ที่ให้นักเรียนได้ดู เพราะฉะนั้นผู้วิจัยจึงนำภาพมาเป็นสื่อประกอบในการฟังนิทานและหลังจากฟังนิทานจบผู้วิจัยได้

นำภาพมาวางเรียงสลับกันแล้วให้นักเรียนจัดลำดับภาพใหม่โดยเรียงตามลำดับเหตุการณ์ จาก
 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (พรณี ชูหัย, 2522 : 61) พบว่าเด็กวัย
 7-11 ปี สามารถที่จะจัดเรียงของตามลำดับได้ และในการจัดเรียงลำดับภาพ นักเรียนจะต้อง
 คัดทบทวนเหตุการณ์ต่าง ๆ ของเรื่องที่ได้ฟังมาเสียก่อนจึงจะสามารถจัดเรียงลำดับภาพใหม่ได้
 ซึ่งนับว่าเป็นรูปแบบการฝึกทักษะการฟังรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนจำเรื่องที่ฟังได้ดีขึ้น

เพชต์ถือได้ว่าเป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับการฟัง และจาก
 การศึกษาในงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่านักเรียนที่มีเพศต่างกันจะมีความสามารถในการฟังแตกต่างกัน
 ฮอลโลว์ (Hollow, 1955 : 158-161) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเข้าใจในการฟังของนักเรียน
 เกรด 5 โดยใช้นักเรียน 602 คน จาก 16 โรงเรียน พบว่าความสามารถทางการฟังของ
 นักเรียนชายและหญิงไม่แตกต่างกันพอที่จะเชื่อถือได้ตามนัยสำคัญทางสถิติ แต่จากคะแนนเฉลี่ย
 ของนักเรียนทั้งสองเพศแล้ว พบว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนชายค่อนข้างสูงกว่านักเรียนหญิง
 เล็กน้อย คือคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนชายเท่ากับ 33.17 และคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนหญิง
 เท่ากับ 32.17 และจากการศึกษาของ เมอร์ฟี (Murphy, 1963) ซึ่งค้นคว้าเกี่ยวกับความ
 สัมพันธ์ระหว่างคะแนนทางวิชาการที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาได้รับและความสามารถทางการฟัง
 โดยใช้นักเรียนชาย 165 คน นักเรียนหญิง 152 คน พบว่านักเรียนชายมีความสามารถในการ
 ฟังดีกว่านักเรียนหญิง งานวิจัยอีกเรื่องที่ยอยเออร์ (Boyer, 1987 : 4037-A)
 ศึกษาเปรียบเทียบความรู้ที่ได้รับจากการฟังเรื่องจากครู จากเทปบันทึกเสียง และจากการ
 อ่านเองในใจ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 และ 6 นักเรียนชาย 28 คน และ
 นักเรียนหญิง 26 คน จากผลการทดลองพบว่านักเรียนชายได้คะแนนสูงกว่านักเรียนหญิงทั้ง
 3 รูปแบบการทดลอง จากการศึกษาค้นคว้าที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าส่วนมากพบว่า ชายมีความ
 สามารถในการฟังดีกว่าหญิง แต่มีบางงานวิจัยที่พบว่าไม่มีความแตกต่างในทั้งสองเพศ แต่ก็มี
 แนวโน้มที่ทำให้เห็นว่าชายฟังเก่งกว่าหญิงเล็กน้อยเพราะมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า ฉะนั้นอาจ
 กล่าวได้ว่าจากการศึกษาค้นคว้าที่ผ่านมาเกี่ยวกับความสามารถในการฟังและเพศแล้วส่วนมาก
 พบว่าชายฟังเก่งกว่าหญิง

ด้วยเหตุที่ทักษะการฟังเป็นทักษะพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นทักษะที่สามารถฝึกกันได้และแต่ละเพศนั้นค่านิยมการฟังแตกต่างกันดังที่ไดกล่าวมาแล้ว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจและต้องการศึกษาว่าการฝึกทักษะการฟังต่างรูปแบบกัน คือ ฟังนิทานแล้วช่วยกันเล่าเรื่อง ฟังนิทานแล้วแสดงท่าทางประกอบ และฟังนิทานโดยใช้ภาพประกอบแล้วเรียงภาพตามลำดับ เหตุการณ์จะส่งผลต่อความสามารถในการฟังของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ต่างกันหรือไม่ โดยมีความประสงค์จะเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการฟังของนักเรียนผ่านการฝึกการฟังทั้ง 3 รูปแบบ และเนื่องจากการศึกษาพบว่า เพศก็เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการฟัง ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรนี้มาศึกษาด้วยเพื่อทราบว่านักเรียนหญิงและนักเรียนชายจะมีความสามารถในการฟังแตกต่างกันหรือไม่ รวมถึงปฏิกริยาร่วม (Interaction) ระหว่างตัวแปรทั้งสอง คือ เพศ และการฝึกทักษะการฟังต่างรูปแบบ เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มีงานวิจัยทั้งของต่างประเทศและของไทยที่ศึกษาเกี่ยวกับการฝึกทักษะการฟังรูปแบบต่าง ๆ และงานวิจัยเกี่ยวกับเพศซึ่งเกี่ยวข้องกับฟังจำนวนมากมาย แต่ในการนำเสนอผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเอกสารงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา โดยนำเสนอแยกเป็นหัวข้อดังนี้คือ การวิจัยเกี่ยวกับการฟังนิทานแล้วช่วยกันเล่าเรื่อง การวิจัยเกี่ยวกับการฟังนิทานแล้วแสดงท่าทางประกอบ การวิจัยเกี่ยวกับการฟังนิทานโดยใช้ภาพประกอบแล้วเรียงภาพตามลำดับเหตุการณ์ และการวิจัยเกี่ยวกับเพศ โดยมีรายละเอียดดังนี้

การวิจัยเกี่ยวกับการฟังนิทานแล้วช่วยกันเล่าเรื่อง

เกี่ยวกับการฝึกทักษะการฟังโดยฟังแล้วช่วยกันเล่าเรื่อง หรืออภิปรายเรื่องที่ฟังนั้น มีผู้ทำการวิจัยไว้หลายคน แต่สื่อที่ใช้ในการฟังแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม เช่น ใช้รายการวิทยุ คำบรรยาย บทเรียน บทรอยแก้ว เป็นต้น เพียรสันและฟิลดิง

(Pearson and Fielding, 1981 : 617-628 citing Glynn and Hartzell, 1978) ศึกษาพบว่า นักเรียนเกรด 2 กลุ่มฟังคำบรรยายแล้วให้นักเรียนรายงานสรุปเรื่องที่ได้อ่าน กับกลุ่มฟังคำบรรยายแล้วฟังคำสรุปย่อเรื่องจากผู้บรรยายอีกครั้ง เมื่อให้นักเรียนระลึกเสรีโดยเล่าเรื่องอีกครั้ง กลุ่มฟังคำบรรยายแล้วสรุปเรื่องเอง ระลึกเรื่องได้ดีกว่ากลุ่มฟังคำสรุปจากผู้บรรยาย ส่วนอัลลิสัน (Allison, 1977 : 367-382) พบว่านักเรียนเกรด 5 ซึ่งฟังบทเรียนแล้วอภิปรายเป็นกลุ่มย่อยในหมู่เพื่อน จะมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ในการฟังสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการสอนการฟัง กลุ่มที่ได้รับการสอนการฟังโดยการให้การเสริมแรง การให้ทำแบบฝึกหัด และการอภิปรายกลุ่มใหญ่ สรุปได้ว่าหลังจากฟังเรื่องแล้วการได้พูดเล่าเรื่องอีกครั้งและการร่วมกันอภิปรายกลุ่มย่อยส่งผลต่อความสามารถในการฟัง

โรเวอร์ และแฮร์ริส (Rohwer and Harris, 1975 : 651-657) ศึกษาเรื่องผลของการใช้สื่อที่มีต่อการเรียนร้อยแก้วของนักเรียน ซึ่งมีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 4 จำนวน 168 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งเป็นนักเรียนผิวดำที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับต่ำ กลุ่มที่สองเป็นนักเรียนผิวขาวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับสูง เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองเป็นสื่อเคี้ยวและสื่อผสม โดยมีทั้งหมด 7 เงื่อนไขการทดลอง แบ่งเป็นการเสนอสื่อเคี้ยวคือ เสนอให้ฟังจากเทป ให้อ่านคำบรรยายจากสไลด์ ดูรูปภาพจากสไลด์ ส่วนการเสนอสื่อผสม คือ การฟังจากเทปพร้อมดูคำบรรยายจากสไลด์ การฟังเทปพร้อมกับดูภาพจากสไลด์ การดูคำบรรยายที่มีภาพประกอบจากสไลด์ และการฟังจากเทปควบคู่ไปกับการดูภาพและคำบรรยายจากสไลด์ หลังจากนั้นจึงทดสอบนักเรียนทุกคนโดยมีวิธีทดสอบ 3 วิธี คือ วิธีที่หนึ่งครูเสนอประโยคให้นักเรียนดูแล้วนักเรียนเลือกประโยคที่เกี่ยวข้องกับเรื่องโดยตอบปากเปล่า วิธีที่สองให้นักเรียนตอบคำถามสั้น ๆ จากคำถามของครู วิธีที่สามเป็นการระลึกเสรีโดยให้นักเรียนเล่าเรื่องที่ได้อ่านหรือดูมา ผลการวิจัยพบว่านักเรียนผิวดำเรียนรู้โดยการใช้สื่อผสมดีกว่าสื่อเคี้ยว ส่วนนักเรียนผิวขาวเรียนรู้โดยใช้สื่อเคี้ยวและสื่อผสมให้ผลใกล้เคียงกัน แต่สื่อผสมเงื่อนไขฟังคำบรรยายประกอบภาพจากสไลด์และใช้การระลึกเสรีเล่าเรื่องที่ได้เห็นและได้ยินมา นักเรียนผิวขาวได้คะแนนที่ต่ำที่สุด จากการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การให้นักเรียนเล่าเรื่องหลังจากฟังผ่านไปแล้วจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้เนื้อเรื่องได้ดี

ต่อมา คินซ์ และ โคซมินสกี (Kintsh and Kozminsky, 1977 : 491-499) ศึกษาการสรุปเรื่องหลังจากการอ่านและการฟัง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัย โกลโรราโต จำนวน 24 คน โดยใช้เรื่อง 3 เรื่องจากหนังสือ Modern Translation of Boccaccio's Decameron ซึ่งเป็นเรื่องของนักบุญ หอค้า และคู่รัก ขนาดของเรื่องมีความยาว 2020, 1950 และ 2080 คำ เสนอให้ผู้รับการทดลองฟังจากเทปบันทึกเสียงและอ่านจากเนื้อเรื่อง แล้วให้ผู้รับการทดลองเขียนสรุปเรื่องที่ทันทีหลังจากฟังและอ่าน ผลการวิจัยปรากฏว่าผู้รับการทดลองสรุปเรื่องจากการฟังและการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่การสรุปจากการฟังดีกว่าการสรุปจากการอ่าน จากการศึกษาครั้งนี้ให้เห็นว่าหลังจากฟังเรื่องแล้วการให้ผู้ฟังได้สรุปเรื่องอีกครั้งหนึ่งไม่ว่าจะโดยการเขียนสรุปหรือการพูดสรุปเล่าเรื่องย่อมจะส่งผลต่อการจำเรื่องได้ดี

ในเรื่องของการฟังแล้วอภิปรายหลังการฟังนั้น ขวัญจิต ภูโยชีพ (2522) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้จากการฟังรายการวิทยุเพื่อการศึกษานอกกระบอก แบบฟังแล้วอภิปรายกับฟังแล้วไม่อภิปราย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 ของโรงเรียนวัดนิมมาน กรุงเทพมหานคร จำนวน 75 คน แบ่งและคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองที่หนึ่ง และกลุ่มทดลองที่สอง กลุ่มละ 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ รายการวิทยุเพื่อการศึกษานอกกระบอกวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและแบบทดสอบจำนวน 2 ฉบับ ในการทดลองผู้ทดลองนำแบบทดสอบทั้ง 2 เรื่องไปทดสอบผู้เรียนก่อนการทดลอง ทั้งระยะไวหนึ่งสัปดาห์จึงทำการทดลอง โดยนำรายการวิทยุไปออกอากาศครั้งละหนึ่งเรื่อง กลุ่มควบคุมฟังรายการแล้วทดสอบทันที กลุ่มทดลองที่หนึ่งฟังแล้วหัวหน้ากลุ่มนำอภิปราย 20 นาทีแล้วทดสอบ กลุ่มทดลองที่สองฟังแล้วแยกกลุ่มย่อยให้หัวหน้าของแต่ละกลุ่มนำอภิปราย 20 นาทีแล้วทดสอบ ผลการวิจัยพบว่า การฟังวิทยุแบบฟังแล้วอภิปรายเป็นกลุ่มใหญ่ให้ผลการเรียนรู้สูงกว่าแบบฟังแล้วอภิปรายกลุ่มย่อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .01 ส่วนการฟังแล้วอภิปรายเป็นกลุ่มย่อยกับฟังแล้วไม่อภิปรายให้ผลการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จากการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าการช่วยกันเล่าเรื่อง หรือร่วมกันอภิปรายหลังจากฟังเรื่องจะส่งผลต่อความสามารถในการฟังได้ดีกว่า

การวิจัยเกี่ยวกับการฟังนิทานแล้วแสดงท่าทางประกอบ

การศึกษาเกี่ยวกับการฟังแล้วแสดงท่าทางประกอบนั้น ดิกสัน จอห์นสัน และ ซอลทซ์ (Dixon, Johnson and Salts, 1977 : 367-379) ได้ศึกษาผลของการฝึกกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างวิธีที่มีต่อความสามารถทางสติปัญญาของเด็กก่อนวัยเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอนุบาล อายุระหว่าง 3-4 ขวบ ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในเมืองดีทรอยต์ จำนวน 146 คน โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่งเล่นนิทานให้ฟังแล้วให้เด็กแสดงท่าทางประกอบตามเรื่อง กลุ่มที่สองเล่นนิทานให้ฟังพร้อมกับพาไปดูของจริงนอกสถานที่ กลุ่มที่สามเล่นนิทานให้ฟังแล้วสนทนากับเด็กเกี่ยวกับนิทานที่เล่า กลุ่มที่สี่เป็นกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่าการฟังนิทานถ้าเด็กได้แสดงท่าทางของตัวเองในเรื่องไปด้วยจะพัฒนาความคิดต่าง ๆ ได้ดีที่สุด แสดงว่าเมื่อเด็กฟังนิทานแล้วเด็กย่อมมีความต้องการที่จะเลียนแบบตัวละครที่ตัวชอบหรือตัวละครที่ได้รับความสำเร็จจากพฤติกรรมนั้น ๆ ซึ่งจะทำให้เด็กจำเรื่องได้ดี นอกจากนี้ยังพบว่าเนื้อหานิทานถ้าเป็นเรื่องใกล้ความจริง เช่น เทพนิยายจะให้ผลดีต่อความคิดของเด็กได้ดีกว่านิทานที่มีเนื้อเรื่องไกลชีวิตจริงของเด็ก จากการศึกษาครั้งนี้ทำให้เห็นว่าการให้เด็กฟังเรื่องแล้วแสดงท่าทางประกอบเรื่องไปด้วยจะช่วยพัฒนาความคิดของเด็กได้ดีที่สุด

เพททิกรูว์ และจอร์จ (Pettigrew and George, 1985 : 69-A) ศึกษาผลของการเล่นบทบาทสมมติที่มีต่อความสามารถทางสติปัญญา การเล่นสัญลักษณ์ และการใช้ภาษาของเด็กวัย 6 ขวบ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 1 ซึ่งเรียนอยู่ในโรงเรียนเพนน์เคอร์สรัฐเพนซิลเวเนีย จำนวน 80 คน เป็นนักเรียนหญิง 40 คน และนักเรียนชาย 40 คน กลุ่มตัวอย่างถูกสุ่มเข้าสู่ 4 เงื่อนไขการทดลอง คือ กลุ่มเรียนโดยการอธิบาย กลุ่มแสดงท่าทางประกอบ กลุ่มเล่นหุ่นกระบอกและกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่าความสามารถทางสติปัญญาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มเล่นหุ่นกระบอกและกลุ่มแสดงท่าทางประกอบ ส่วนการเล่นสัญลักษณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเฉพาะในนักเรียนชายเท่านั้น สำหรับการให้ภาษาพบว่า มีการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในการใช้คำคุณศัพท์ (Adjectives) และการตอบสนองทั้งหมดของนักเรียนชาย ส่วนนักเรียนหญิงเพิ่มเฉพาะการใช้คำกริยาวิเศษณ์ (Adverb) เท่านั้น และความเข้าใจเรื่องของนักเรียนชายดีกว่านักเรียนหญิงทุกเงื่อนไขการทดลอง จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการเรียน

โดยให้นักเรียนแสดงท่าทางประกอบจะส่งผลต่อความสามารถทางสติปัญญาและความสามารถในการใช้ภาษา ทำให้เด็กจำบทเรียนได้ดี

งานวิจัยเกี่ยวกับการฟังแล้วแสดงท่าทางประกอบในประเทศไทยนั้น พงษ์จันทร์ อยู่เป็นสุข (2525) ได้ศึกษารูปแบบการเล่านิทานที่ส่งเสริมความสามารถในการฟัง และความคงทนในการจำของนักเรียนโดยใช้การเล่านิทานแบบต่าง ๆ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 80 คน แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 20 คน ดำเนินการทดลองโดยให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม ฟังนิทานเรื่องเดียวกันแต่รูปแบบการเล่าแตกต่างกัน คือกลุ่มที่หนึ่งเล่านิทานและแสดงภาพประกอบ กลุ่มที่สองเล่านิทานและแสดงหุ่นประกอบ กลุ่มที่สามเล่านิทานและแสดงท่าทางประกอบ และการเล่านิทานเพียงอย่างเดียว ผลการวิจัยพบว่า การเล่านิทานและแสดงท่าทางประกอบทำให้นักเรียนมีความสามารถในการฟัง และความคงทนในการจำสูงกว่าการเล่านิทานเพียงอย่างเดียว จากการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การฟังเรื่องแล้วแสดงท่าทางประกอบจะส่งผลต่อความสามารถในการฟัง และความคงทนในการจำได้ดีกว่าการใช้สื่อและกิจกรรมอย่างอื่นประกอบ

กุลชาติ โยสีดา (2529) ศึกษาเปรียบเทียบความสนใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ทักษะการฟัง-พูด เพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยวิธีสอนแบบบทบาทสมมติและวิธีสอนตามคู่มือครู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสีคิ้ว "สวัสดิ์ผดุงวิทยา" จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน กลุ่มทดลองสอนแบบบทบาทสมมติ ส่วนกลุ่มควบคุมสอนโดยวิธีสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนแบบบทบาทสมมติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษทักษะการฟังการพูด และความสนใจในวิชาภาษาอังกฤษสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนตามคู่มือครู จากการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าการที่เด็กเรียนโดยแสดงบทบาทสมมตินั้นจะส่งผลต่อความสามารถในทักษะการฟังและพูด นอกจากนี้ยังทำให้นักเรียนสนใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น

โดยสรุปแล้วการวิจัยเกี่ยวกับการฟังนิทานแล้วแสดงท่าทางประกอบทุกการวิจัยที่กล่าวมานี้สนับสนุนและแสดงให้เห็นว่าหลังจากฟังเรื่องแล้ว การได้แสดงท่าทางประกอบ

ช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการฟังและการพูดดีขึ้น นอกจากนี้ความสนใจทางการเรียนของผู้เรียนก็เพิ่มขึ้นด้วย

การวิจัยเกี่ยวกับการฟังนิทานโดยใช้ภาพประกอบแล้วเรียงภาพตามลำดับเหตุการณ์

เลสโกลด์และคณะ (Lesgold and others, 1975 : 635-642) ศึกษาเกี่ยวกับภาพที่มีส่วนช่วยให้เด็กเล็ก ๆ เข้าใจรอบแกว่าที่ฟังมากขึ้นเพียงใด กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 1 จำนวน 24 คน กลุ่มทดลอง 12 คนและกลุ่มควบคุม 12 คน เครื่องมือที่ใช้คือเรื่องจำนวน 5 เรื่อง โดยบันทึกเสียงลงในเทปบันทึกเสียง อุปกรณ์ประกอบเรื่องคือฉากและภาพตัวละคร นักเรียนจะถูกทดลองทีละคนโดยกลุ่มทดลองต้องฟังเรื่องจากเทปแล้วสร้างภาพเหตุการณ์ตามเนื้อเรื่องโดยต้องเลือกฉากและตัวละครที่เหมาะสมเอง กลุ่มควบคุมฟังเทปแล้ววาดภาพรูปทรงเรขาคณิตง่าย ๆ โดยใช้เวลาในการทำกิจกรรมเท่ากันทั้ง 2 กลุ่ม การทดสอบนักเรียนต้องเล่าเรื่องที่ฟังมาอย่างละเอียด ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มควบคุมสามารถระลึกข้อความทั้งแบบเหมือนข้อความเดิม (Verbatim) และแบบเปลี่ยนคำแต่ความหมายยังคงเดิม (Synonym) ได้ดีกว่ากลุ่มทดลอง เลสโกลด์อภิปรายว่าเด็กที่สร้างภาพไม่ถูกต้องจะเล่าเรื่องไม่ได้ ส่วนเด็กที่สร้างภาพถูกต้องก็สามารถเล่าเรื่องได้ถูกต้อง แสดงให้เห็นว่าเด็กวัย 6 ขวบ ยังเด็กเกินไปที่จะเลือกภาพมาติดเอง เลสโกลด์และคณะได้ทำการทดลองครั้งที่สองใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 48 คน เรื่องที่ใช้ในการทดลองลดเหลือ 3 เรื่อง และกลุ่มทดลองได้รับฉากและตัวละครตรงกับเนื้อเรื่องทุกเรื่อง ส่วนกลุ่มควบคุมปฏิบัติเหมือนการทดลองแรก ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มทดลองสามารถระลึกเรื่องได้ดีกว่ากลุ่มควบคุมเมื่อลดจำนวนเรื่องลงจากการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าจำนวนเรื่องที่เหมาะสม จะทำให้เด็กสามารถสร้างภาพเหตุการณ์หรือเรียงลำดับภาพตามเหตุการณ์ของเรื่องได้ และยังส่งผลต่อความสามารถในการจำเรื่องได้ดี

ในด้านการวิจัยเกี่ยวกับการเสนอสื่อที่มีผู้สนใจศึกษาไว้หลายคน ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบการใช้สื่อผสมว่าสื่อชนิดใดควรเสนอคู่กับสื่ออะไร นูเจนท์ (Nugent, 1982 : 163-174) ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ที่เกิดจากสื่อที่ต่างกัน เช่น จากภาพ (Visuals) จากเสียงหรือคำพูด (Audio) และจากสิ่งพิมพ์หรือตัวหนังสือ (Print) โดยทดลองกับ

นักเรียนเกรด 4, 5 และ 6 จำนวน 201 คน เนื้อหาที่ใช้เป็นร้อยแก้ว แบ่งกลุ่มทดลอง ออกเป็น 7 กลุ่มคือ

1. กลุ่มภาพและสิ่งพิมพ์ (Visual & Print) ใ้ดูภาพและมีตัวหนังสือบรรยาย
ปรากฏบนจอ
2. กลุ่มภาพ สิ่งพิมพ์ และเสียง (Visual & Print & Audio) ใ้ดูภาพมี
ตัวหนังสือบรรยายภาพ และใ้ฟังเสียงอ่านคำบรรยาย
3. กลุ่มภาพและเสียง (Visual & Audio) ใ้ดูภาพและฟังเสียงคำบรรยาย
4. กลุ่มสิ่งพิมพ์และเสียง (Print & Audio) ใ้เห็นตัวหนังสือและฟังเสียง
คำบรรยาย
5. กลุ่มภาพ (Visual Alone) ใ้ดูภาพอย่างเดียว
6. กลุ่มสิ่งพิมพ์ (Print Alone) ใ้เห็นตัวหนังสืออย่างเดียว
7. กลุ่มเสียง (Audio Alone) ใ้ฟังเสียงบรรยายอย่างเดียว

หลังการทดลองมีการทดสอบความจำเนื้อหา โดยใช้คำถามแบบเลือกตอบจำนวน 23 ข้อ ผลการวิจัยพบว่าในเนื้อหาเดียวกันไม่ว่าจะเสนอด้วยสื่อใดก็ตามต่างก็ให้ผลการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อมีการเสนอโดยรวมสื่อสองอย่างและเสนอพร้อมกัน เช่น เสนอด้วยภาพพร้อมกับเสียง (กลุ่ม 3) หรือเสนอด้วยภาพพร้อมกับตัวหนังสือ (กลุ่ม 1) ผู้เรียนจะได้รับผลการเรียนรู้ที่ดีกว่าการเสนอด้วยสื่อเพียงอย่างเดียว และเป็นที่น่าสนใจว่าในการรวมสื่อประเภทภาพและเสียงเข้าด้วยกันนั้นจะให้ผลการเรียนรู้ที่ดีกว่าการรวมสื่อประเภทภาพและตัวหนังสือ และการรวมสื่อสองวิธีดังกล่าวก็ยิ่งให้ผลการเรียนรู้ที่ดีกว่าการรวมสื่อประเภทเสียงและตัวหนังสือ จากการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าการเสนอเรื่องใ้ฟังพร้อมกับภาพจะให้ผลการเรียนรู้ที่ดีที่สุด

สำหรับในประเทศไทยงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียงภาพตามลำดับเหตุการณ์หลังการฟังเรื่องยังไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดศึกษา แต่มีงานวิจัยที่ใ้เขียนลำดับเรื่องราวหลังการอ่านเรื่องซึ่งมีลักษณะกระบวนการอย่างเดียวกัน โดย วันเพ็ญ สุกัญญา (2528) ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและทัศนคติต่อภาษาไทย โดยวิธีอ่านแล้วเขียนลำดับเรื่องราวกับ

วิธีอ่านแล้วทำแบบฝึกหัด กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นเรื่องที่ใช้ในการอ่านจำนวน 10 เรื่อง วิธีดำเนินการทดลอง ก่อนทำการทดลองให้ผู้รับการทดลองทั้งสองกลุ่มทำแบบสอบถามทัศนคติต่อภาษาไทย หลังจากนั้นให้กลุ่มทดลองที่หนึ่งอ่านเรื่องแล้วเขียนลำดับเหตุการณ์ตั้งแต่ต้นจนจบ ประมาณ 3-4 ย่อหน้า กลุ่มทดลองที่สอง ให้อ่านเรื่องแล้วทำแบบฝึกหัด หลังทดลองให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มทำแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านและแบบสอบถามทัศนคติต่อภาษาไทย ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีอ่านแล้วเขียนลำดับเรื่องราวมีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีอ่านแล้วทำแบบฝึกหัด

จากการศึกษางานวิจัยทั้งของไทยและต่างประเทศพบว่ามีการศึกษาเรื่องการใช้อภาพประกอบในการฟังเนื้อเรื่องจะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการฟัง แต่สำหรับผู้วิจัยต้องการจะทราบต่อไปว่าหลังจากให้นักเรียนฟังนิทานโดยใช้อภาพประกอบแล้ว ถ้าให้นักเรียนนำภาพเหล่านั้นมาเรียงตามลำดับเหตุการณ์ของเรื่องแล้วจะช่วยให้เด็กมีความสามารถในการฟังเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้

การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศ

ในการฟัง ความแตกต่างระหว่างเพศก็เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีผู้ให้ความสนใจและนำมาศึกษา ดังเช่น คอลล (Call, 1975. : 7179 - A) ได้ศึกษาระดับความเข้าใจในการฟังของนักเรียนเกรด 5 6 7 และ 8 จำนวน 886 คน โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานวัดความเข้าใจในการอ่านแล้วให้นักเรียนที่สอบอ่านได้คะแนนอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยจำนวน 240 คน ระดับชั้นละ 60 คนเป็นนักเรียนหญิง 30 คน นักเรียนชาย 30 คน ทดสอบความเข้าใจในการฟังประเภทจับใจความสำคัญ บอกความละเอียด บอกความหมายของศัพท์ และสรุปความ ผลการวิจัยปรากฏว่าคะแนนความเข้าใจในการฟังของนักเรียนชายและหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยนักเรียนชายมีความเข้าใจในการฟังดีกว่านักเรียนหญิง และเมื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการฟังของนักเรียนในระหว่างระดับชั้น ปรากฏว่าความเข้าใจในการฟังของนักเรียนเกรด 5 กับเกรด 6 แตกต่างกันมาก และไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างความเข้าใจในการฟังของนักเรียนเกรด 7 และเกรด 8 จากการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าเพศชายมีความสามารถในการฟังดีกว่าเพศหญิง

บอยเลอร์ (Boyer, 1987 : 4037 - A) ศึกษาเปรียบเทียบความรู้ที่ได้รับจากการฟังเรื่องของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนเกรด 5 และเกรด 6 ซึ่งมีความสามารถในการอ่านต่ำจำนวน 54 คน ชาย 28 คน หญิง 26 คน ระดับสติปัญญาเฉลี่ยของนักเรียนประมาณ 86.28 ซึ่งนักเรียนทั้งหมดเข้าร่วมในโครงการซ่อมเสริมการอ่าน กลุ่มตัวอย่างทุกคนจะต้องเข้ารับการทดลอง 3 เงื่อนไขการทดลอง คือ ฟังเรื่องจากครู ฟังเรื่องจากเทปบันทึกเสียง และอ่านเรื่องเองในใจ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนเกรด 6 ได้รับคะแนนการทดสอบไม่แตกต่างกันทั้ง 3 เงื่อนไข นักเรียนชายได้คะแนนสูงกว่านักเรียนหญิงทั้ง 3 เงื่อนไขเช่นกัน นักเรียนต่างสืพมีความสามารถทางการฟังแตกต่างกันในเงื่อนไขการฟังจากครู ระดับสติปัญญามีความสัมพันธ์อย่างสูงกับเงื่อนไขการฟังจากครู และนักเรียนซึ่งมีโช้เด็กผิวขาวที่มีสติปัญญาต่ำมีคะแนนการฟังจากเทปสูง จากการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่านักเรียนชายมีความสามารถในการฟังและอ่านสูงกว่านักเรียนหญิง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของกอลด์ทักกล่าวมาข้างต้นแล้ว งานวิจัยที่เสนอมาทั้งหมดนี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำตัวแปรการฝึกทักษะการฟังต่างรูปแบบคือ ฟังนิทานแล้วช่วยกันเล่าเรื่อง ฟังนิทานแล้วแสดงท่าทางประกอบ และฟังนิทานโดยใช้ภาพประกอบแล้วเรียงภาพตามลำดับเหตุการณ์ และอีกตัวแปรหนึ่งคือตัวแปรเพศซึ่งแบ่งเป็นเพศชายและเพศหญิงมาศึกษาร่วมกัน เพื่อดูผลของตัวแปรทั้งสองที่มีต่อความสามารถในการฟัง โดยผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยและวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

สมมติฐานการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ได้นำเสนอมาข้างต้น ในเรื่องเกี่ยวกับการฝึกทักษะการฟังรูปแบบต่าง ๆ และเพศของผู้ฟัง ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัยเพื่อทำการทดสอบดังนี้

1. ถ้าให้นักเรียนฝึกทักษะการฟังต่างรูปแบบ คือ ฟังนิทานแล้วช่วยกันเล่าเรื่อง ฟังนิทานแล้วแสดงท่าทางประกอบ ฟังนิทานโดยใช้ภาพประกอบแล้วเรียงภาพตามลำดับเหตุการณ์แล้ว นักเรียนทั้งสามกลุ่มจะมีความสามารถในการฟังแตกต่างกัน

2. ถ้าให้นักเรียนหญิงและนักเรียนชายฝึกทักษะการฟังต่างรูปแบบแล้วนักเรียนชายจะมีความสามารถในการฟังสูงกว่านักเรียนหญิง
3. ถ้าให้นักเรียนฝึกทักษะการฟังต่างรูปแบบแล้ว การฝึกจะส่งผลต่อความสามารถในการฟังแตกต่างกันที่ระดับเพศต่างกัน หรือมีกิจกรรมระหว่างรูปแบบการฝึกทักษะการฟังกับเพศของนักเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อศึกษาผลของการฝึกทักษะการฟังต่างรูปแบบที่มีต่อความสามารถในการฟังของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีเพศต่างกัน ตลอดจนกิจกรรมระหว่างเพศและรูปแบบการฝึกทักษะการฟัง และมีวัตถุประสงค์เฉพาะแยกกล่าวเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการฟังของนักเรียนที่ฝึกทักษะการฟัง โดยการฟังนิทานแล้วช่วยกันเล่าเรื่อง ฟังนิทานแล้วแสดงท่าทางประกอบ และฟังนิทานโดยใช้ภาพประกอบแล้วเรียงภาพตามลำดับเหตุการณ์ ว่าการฝึกทักษะการฟังรูปแบบใดที่จะส่งผลต่อความสามารถในการฟังมากกว่ากัน
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการฟังของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงว่าเพศใดจะมีความสามารถในการฟังได้ดีกว่ากัน
3. เพื่อศึกษาว่านักเรียนที่ฝึกทักษะการฟังต่างรูปแบบแล้ว การฝึกจะส่งผลต่อความสามารถในการฟังแตกต่างกันที่ระดับเพศต่างกัน หรือมีกิจกรรมระหว่างรูปแบบการฝึกทักษะการฟังและเพศของนักเรียนหรือไม่

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัยครั้งนี้ แยกกล่าวเป็นสองด้าน ดังนี้

1. ด้านความรู้

1.1 ช่วยใหรูวาทกรฝกทักษะการฟังตามรูปแบบที่ทดลองคือ ฟังนิทานแล้วช่วยกันเล่าเรื่อง ฟังนิทานแล้วแสดงท่าทางประกอบ และฟังนิทานโดยใช้ภาพประกอบแล้วเรียงภาพตามลำดับเหตุการณ์จะทำให้ความสามารถในการฟังของนักเรียนต่างกันหรือไม่

1.2 ช่วยใหรูวาทกรฝกทักษะการฟังที่มีเพศต่างกันจะมีความสามารถในการฟังแตกต่างกันหรือไม่

1.3 ช่วยใหรูวาทกรฝกทักษะการฟังต่างรูปแบบจะทำให้ความสามารถในการฟังแตกต่างกันที่ระดับเพศต่างกันหรือไม่

2. ด้านการนำไปใช้

2.1 เป็นแนวทางสำหรับครูที่จะเลือกรูปแบบการฝกทักษะการฟัง เพื่อจะนำไปใช้ในการฝกทักษะการฟังให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 เป็นแนวทางสำหรับครูที่จะนำนิทานไปใช้ในการฝกทักษะการฟังในระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป

2.3 เป็นแนวทางสำหรับครูที่จะนำการฝกทักษะการฟังมาสอดแทรกในการสอนวิชาต่าง ๆ

2.4 เป็นแนวทางเพื่อนำไปใช้ในการค้นคว้าวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝกทักษะการฟังโดยใช้รูปแบบการฝกแบบอื่น ๆ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่พูดภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาที่ 1 ซึ่งกำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2531 ของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่พูดภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาที่ 1 อย่างน้อย 72 คน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี จำนวน 13 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 1,130 คน โดยศึกษากับตัวแปรอิสระ 2 ตัว ได้แก่ เพศของนักเรียน ซึ่งแปรค่าเป็น 2 ระดับ คือ นักเรียนหญิงและนักเรียนชาย รูปแบบการฝกทักษะการฟังซึ่งแปรค่าออกเป็น 3 ระดับ คือ

ACC. No. ....60593...
DATE RECEIVED 3๑ ก.ย. 2532
CALL No. ....

ฟังนิทานแล้วช่วยกันเล่าเรื่อง ฟังนิทานแล้วแสดงท่าทางประกอบ และฟังนิทานโดยใช้ภาพประกอบ แล้วเรียงภาพตามลำดับเหตุการณ์ ตัวแปรตามที่ศึกษาคือความสามารถในการฟัง ซึ่งพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบ วัดความสามารถในการฟัง

นียมศัพท์เฉพาะ

นียมศัพท์เฉพาะของการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. การฝึกทักษะการฟัง หมายถึง การให้ผู้รับการทดลองฟังนิทานจากเครื่องบันทึกเสียง แล้วทำกิจกรรมหลังการฟังเรื่อง ซึ่งมีความแตกต่างกันใน 3 เงื่อนไขการทดลอง คือ ฟังนิทานแล้วช่วยกันเล่าเรื่อง ฟังนิทานแล้วแสดงท่าทางประกอบ และฟังนิทานโดยใช้ภาพประกอบ แล้วเรียงภาพตามลำดับเหตุการณ์ หลังจากทำกิจกรรมแล้วผู้รับการทดลองจะต้องทำแบบฝึกหัดหลังการฝึก ใช้เวลาในการฝึกทักษะการฟังจากทั้งกิจกรรมและทำแบบฝึกหัดครั้งละประมาณ 40 นาที
2. การฝึกทักษะการฟังแบบฟังนิทานแล้วช่วยกันเล่าเรื่อง หมายถึง การให้ผู้รับการทดลองฟังนิทานจากเครื่องบันทึกเสียงจนจบเรื่อง แล้วช่วยกันเล่าเรื่องจากที่ได้ฟังมา โดยเล่าแต่ใจความสำคัญ
3. การฝึกทักษะการฟังแบบฟังนิทานแล้วแสดงท่าทางประกอบ หมายถึง การให้ผู้รับการทดลองฟังนิทานจากเครื่องบันทึกเสียงจนจบเรื่อง แล้วผู้รับการทดลองทุกคนจะต้องแสดงท่าทาง อารมณ์ เลียนแบบตัวละครในเรื่องโดยท่าทางตามคำสั่งของผู้วิจัย
4. การฝึกทักษะการฟังแบบฟังนิทานโดยใช้ภาพประกอบแล้วเรียงภาพตามลำดับเหตุการณ์หมายถึงการให้ผู้รับการทดลองฟังนิทานจากเครื่องบันทึกเสียงพร้อมกับดูภาพประกอบเรื่องเรื่องละ 5 ภาพ หลังจากฟังเรื่องจบผู้วิจัยจะวางภาพเรียงสลับกัน แล้วให้ผู้รับการทดลองเขียนหมายเลขเรียงลำดับภาพใหม่ โดยจะต้องเขียนหมายเลขเรียงลำดับภาพตามลำดับเหตุการณ์การเกิดก่อน-หลัง
5. คู่มือการฝึกทักษะการฟัง หมายถึง เอกสารแนวทางการจัดกิจกรรมการฝึกของแต่ละเงื่อนไขการทดลอง ประกอบด้วยเงื่อนไขทดลองละ 10 ชุด รวมทั้งหมด 30 ชุด

6. แบบทดสอบวัดความสามารถในการฟัง หมายถึงแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อวัดความสามารถในการจำเนื้อเรื่องที่ได้ฟังผ่านไป ซึ่งใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก ผู้วิจัยได้บันทึกเทปแบบทดสอบทั้งคำถามและคำตอบ แล้วให้ผู้รับการทดลองทำหลังจากฟังนิทานสำหรับทดสอบ ผู้ที่จะทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการฟังได้จะต้องผ่านกระบวนการฝึกทักษะการฟังทั้ง 10 ครั้งแล้ว

7. ความสามารถในการฟัง หมายถึงความสามารถในการจับใจความสำคัญเรื่องราวที่ได้ฟังจากนิทาน พฤติกรรมที่ต้องการคือการจำเนื้อเรื่องนิทานที่ได้ฟังผ่านไป โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการฟังที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น